Додаток 3 до наказу від 15.04.2026 № 48

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ

ІНСТИТУТ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА СИСТЕМ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор Інституту інформаційних технологій та систем НАН України

_____ Олександр ВОЛКОВ

«15» квітня 2026 р.

ПОЛІТИКА
використання технологій штучного інтелекту в Інституті інформаційних технологій та систем НАН України

Київ 2026 р.

ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ

Ухвалено: Вченою радою Інституту інформаційних технологій та систем НАН України

Протокол № 4 від 15.04.2026 р.

Учений секретар Вченої ради _____ Микола КОМАР

Ухвалено: Науково-методичною радою Інституту інформаційних технологій та систем НАН України

Протокол № 3 від 02.04.2026 р.

Голова Науково-методичної ради _____ Людмила КОЗАК

Ухвалено: Радою молодих вчених Інституту інформаційних технологій та систем НАН України

Протокол № 04/1 від 06.04.2026 р.

Голова Ради молодих вчених _____ Сергій БОНДАР

Введено в дію наказом директора Інституту інформаційних технологій та систем НАН України № 48 від 15.04.2026 р.

ВСТУП

В умовах стрімкого розвитку технологій штучного інтелекту (ШІ) важливо визначити чіткі рамки їх використання в освітньому просторі та академічній діяльності. Політика використання технологій ШІ (далі – Політика) ґрунтується на Законі Європейського Союзу про ШІ, Рекомендаціях ЮНЕСКО з етики штучного інтелекту (Рекомендація з етики штучного інтелекту | ЮНЕСКО), на додержанні принципів людської гідності, прозорості, справедливості та контролю з боку людини (OECD AI Principles Resource | Embedding Project). Політику розроблено відповідно до Регламенту 2024/1689 Європейського Парламенту та Ради від 13 червня 2024 року, що встановлює гармонізовані правила щодо штучного інтелекту, Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні, схваленої розпорядженням КМУ від 2.12.2020 р. № 1556-р, норм Конституції України, законів України «Про наукову і науково-технічну інформацію», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», «Про вищу освіту», Етичного кодексу ученого України, Статуту Інституту інформаційних технологій та систем НАН України (далі – Інститут) та Кодексу академічної доброчесності Інституту інформаційних технологій та систем НАН України.

І. МЕТА ТА КЕРІВНІ ПРИНЦИПИ

1.1. Метою цієї Політики є забезпечення відповідального, етичного та прозорого використання ШІ для інтеграції інноваційних рішень в усі сфери діяльності Інституту: у наукові, науково-технічні, освітні та адміністративні процеси, що дає змогу розширити можливості учасників цих процесів для виконання визначених завдань та досягнення поставленої мети.

1.2. Основні принципи використання ШІ в Інституті:

- етичність (Ethics) – використання ШІ має бути спрямовано на суспільне благо та відповідати етичним стандартам і принципам доброчесності;
- прозорість (Transparency) – процеси, які здійснюються за допомогою ШІ, мають бути зрозумілими, а визнання та фіксація фактів використання генеративного ШІ є обов'язковими;
- підзвітність та контроль з боку людини (Accountability and Human Oversight) – відповідальність за рішення, прийняті за допомогою ШІ, завжди залишається за людиною;
- безпека та конфіденційність (Safety and Confidentiality) – забезпечення захисту персональних та конфіденційних даних дослідників та результатів їхнього дослідження;
- законність (Lawfulness) – дотримання чинного законодавства, зокрема у сферах захисту даних та недискримінації.

1.3. Сфера дії Політики поширюється на всіх співробітників Інституту (науковців, викладачів, дослідників, адміністративний персонал), а також здобувачів вищої освіти (аспірантів, докторантів), які мають доступ до ресурсів Інституту та використовують технології ШІ у своїй діяльності.

ІІ. ОЗНАЧЕННЯ ТА ТЛУМАЧЕННЯ ОСНОВНИХ ТЕРМІНІВ

Терміни визначено згідно зі Словником термінів у сфері штучного інтелекту, наданого Міністерством цифрової трансформації України (https://storage.thedigital.gov.Ua/files/2/72/389a01ab0cc82040dfe172f94d1af720.pdf) та відповідно до інституційних документів Організації Економічного Співробітництва та Розвитку, Ради Європи, а також Європейського Союзу.

2.1. **Штучний інтелект** (ШІ) (Artificial Intelligence, AI) – це організована сукупність інформаційних технологій, застосування якої забезпечує виконання складних комплексних завдань шляхом використання системи наукових методів досліджень і алгоритмів оброблення наявної чи одержаної інформації, створення та використання моделей прийняття рішень для досягнення поставлених завдань.

Системою штучного інтелекту є комп’ютерна система (програмне забезпечення, модель або комбінація програмного та апаратного забезпечення), яка охоплює широкий спектр моделей та алгоритмів для оброблення даних та формування прогнозів, рекомендацій та інших рішень. Закон ЄС про ШІ визначає систему ШІ як систему, розроблену за допомогою методів машинне навчання, підходів, заснованих на логіці або знаннях, статистичних методів, які можуть за певними завданнями генерувати вихідні дані, що впливають подальші рішення.

2.2. **Машинне навчання** (МН) (Machine Learning - ML) - це підрозділ ШІ, що охоплює алгоритми та статистичні моделі, які надають можливість комп'ютерним системам навчатися на основі даних і покращувати свою ефективність у виконанні завдань без явного програмування для кожного конкретного випадку, зокрема нейронні мережі, дерева рішень, випадковий ліс і навчання з підкріпленням. МН часто визначають як технологію, яка навчається приймати рішення, налаштовуючи параметри математичних моделей відповідно до даних спостереження, та дає змогу прогнозувати вихідні значення для нових вхідних даних (навчання з учителем) та створювати моделі, які вивчають структуру даних без чітких вказівок, виявляючи закономірності та залежності (навчання без учителя).

2.3. **Генеративний ШІ** (Generative Artificial Intelligence) є різновидом ШІ, який застосовується для створення нового контенту, включаючи аудіо, код, зображення, текст, відео тощо.

Генеративний ШІ об’єднує системи ШІ, часто засновані на моделях ML, таких як глибокі нейронні мережі, мовні моделі (наприклад, ChatGPT), генератори зображень (наприклад, DALL-E) та інші, які можуть створювати есе, проєкти або інші результати. Зазначають також технології оброблення природної мови (Natural Language Processing, NLP), тобто технології оброблення людської мови комп'ютерною програмою, які забезпечують переклад тексту, аналіз настроїв, розпізнавання мови тощо. Великі мовні моделі (Large Language Models, LLM) використовуються як інструменти, які генерують достатньо зв'язний текст лише за допомогою коротких підказок, і як інструменти перетворення тексту на відео.

Генеративний ШІ може бути корисним для творчих і освітніх цілей, але також викликає особливі занепокоєння щодо точності, оригінальності та атрибуції.

2.4. **Запит/Промпт** (Prompt, Dataset) є сформованим вхідним текстом, інструкцією чи завданням для системи ШІ, на які система має відреагувати шляхом генерування контенту. Оскільки промт сформовано користувачем для моделі ШІ, то якість та точність результату, отриманого від ШІ, значною мірою залежить від якості та деталізації промпту.

2.5. **Академічна доброчесність** (Academic Integrity) - сукупність цінностей, принципів і основаних на них правил, якими мають керуватися суб’єкти академічної діяльності під час провадження такої діяльності (Закон України № 4742-IX від 18.12.2025, https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4742-20#Text). Затверджений в Інституті Кодекс академічної доброчесності встановлює загальні моральні принципи та правила етичної поведінки осіб, які працюють і навчаються Інституті, та регулює застосування та дотримання правил наукової етики у науковій та освітній діяльності, етичних стандартів і чесності, які очікуються в академічній роботі, включаючи уникнення плагіату, шахрайства, фабрикації або інших неправомірних дій. У контексті ШІ академічна доброчесність означає, що будь-яке використання ШІ в науковому дослідженні та навчанні має бути належним чином санкціонованим і атрибутованим, а також не повинно спотворювати власну роботу або навчання. Використання ШІ для створення роботи, яку потім видають за оригінальну (без розкриття), є порушенням академічної доброчесності, що прирівнюється до плагіату або несанкціонованої допомоги.

Цей ключовий етичний принцип передбачає чесне та відповідальне використання інструментів ШІ в науковій та освітній діяльності, а саме:

- дослідник та здобувач використовують ШІ як допоміжний інструмент для покращення власної роботи, а кінцевий продукт (текст, аналіз, висновки, код) повинен бути результатом власної інтелектуальної праці, критичного осмислення та перевірки автором-людиною;
- автор несе повну відповідальність за точність, достовірність, етичність та оригінальність наданих матеріалів, особливо якщо для їх створення частково використовувався ШІ;
- будь-яке значне використання ШІ (особливо генеративного) є прозоро задекларованим згідно з правилами, встановленими цією Політикою.

2.6. **Плагіат з використанням ШІ** (AI Plagiarism) є формою академічного шахрайства, яке полягає у поданні контенту (тексту, коду, зображень, ідей), повністю або значною мірою генерованого ШІ, як власної оригінальної роботи без належного зазначення та визнання ролі інструменту ШІ. Такі дії прирівнюються до традиційного плагіату і є грубими порушеннями академічної доброчесності.

2.7. **ШІ-грамотність** (AI Literacy) - здатність користувачів розуміти основи роботи ШІ, оцінювати його переваги та ризики, а також відповідально застосовувати ШІ-рішення у професійній та освітній діяльності.

2.8. **Людський нагляд** (Human Oversight) забезпечує активне залучення людського судження до використання та прийняття рішень, наданих системами ШІ, і поєднує перевірку, втручання, коригування чи скасування результатів роботи ШІ. Саме людський нагляд забезпечує основний принцип використання ШІ, який залишався інструментом під контролем людини і не діє автономно у прийнятті критично важливих рішень без такого контролю та підзвітності. Підкреслено, що ШІ повинен доповнювати, а не замінювати процес прийняття рішень людиною. ШІ залишається інструментом під контролем людини і не діє автономно у прийнятті критично важливих рішень без підзвітності.

2.9. **Безпека та етика штучного інтелекту** (AI Safety and Ethics) — це сфера досліджень, яка вивчає та розробляє принципи та стандарти для забезпечення безпеки та відповідального використання штучного інтелекту.

2.10. **Високоризикована система ШІ**. Відповідно до Закону ЄС про ШІ, високоризикована система ШІ становить значний ризик для здоров'я, безпеки або фундаментальних прав людей, а отже, вимагає суворого нагляду та дотримання законодавства. Згідно з Додатком ІІІ до зазначеного Закону, високоризикованими системами ШІ в освіті є такі, які можуть визначати доступ до освіти або оцінювати учнів, а також системи ШІ у сфері зайнятості, правоохоронних органах тощо. Системи ШІ високого ризику повинні відповідати суворим вимогам (наприклад, керування ризиками, прозорість, людський нагляд) до і під час розгортання. Відповідно до цієї Політики, МЄУ розглядатиме будь-яке Використання технологій ШІ, яке може серйозно вплинути на академічні або трудові можливості, добробут або права людей, визначено як систему високого ризику.

2.11. **Неприйнятна практика ШІ –** це використання систем ШІ, яке заборонено через неприйнятний ризик, зокрема системи ШІ, які суперечать фундаментальним правам, безпеці або етичним цінностям. Відповідно до заборон Закону ЄС про ШІ неприйнятними є системи ШІ для соціального скорингу людей, експлуатація вразливих груп населення шляхом підсвідомих маніпуляцій або масове спостереження, що порушує приватність.

ІІІ. КЛЮЧОВІ ПРИНЦИПИ ПОЛІТИКИ

3.1. Ключові принципи забезпечення академічної доброчесності.

Усі користувачі технологій ШІ забезпечують безумовне недопущення підміни наукового мислення дослідників простим використанням результатів ШІ замість наукового пошуку.

Розвивати в інститутській спільноті повне розуміння необхідності контролю з боку людини та культуру відповідальності, яка ґрунтується на чіткому усвідомленні кожного

користувача, що фінальна відповідальність за точність, достовірність та висновки лежить на людині, а не на технології ШІ.

Забезпечувати верифікованість і відтворюваність результатів шляхом вдумливого аналізу інформації, одержаної за допомогою ШІ.

Чітко розмежувати *допоміжне* використання ШІ, узгоджене з основними принципами щодо цього використання, від плагіату та академічного шахрайства.

Визначити та слідувати прозорим правилам декларування використання ШІ для забезпечення чесності та цінності оригінальної інтелектуальної праці.

3.2. Сприяння підвищенню якості освіти.

Заохочувати науково-педагогічних працівників до впровадження сучасних методик викладання з використанням ШІ для персоналізації навчання та формування індивідуальних освітньо-наукових траєкторій.

Формувати у здобувачів вміння осмисленого та відповідального використання ШІ, який є інструментом для поглибленого аналізу, моделювання досліджуваних процесів та розвитку навичок використання комп'ютерних компетентностей для повнішої відповідності вимогам сучасного ринком праці.

3.3. Встановлення чітких та зрозумілих правил

Визначити завдання (сценарії), для яких дозволено використання технологій ШІ, чітко розрізняючи дозволені та заборонені дії під час використанні ШІ.

Сформувати систему розгляду випадків забороненого використання ШІ, спірних ситуацій з визначенням відповідальності за порушення встановлених правил.

3.4. Захист даних та інформаційна безпека

Персональні дані, які використовуються технологіями ШІ, повинні бути мінімізовані та захищені відповідно до чинної політики захисту даних.

Підвищити обізнаність спільноти щодо ризиків, пов'язаних з наданням конфіденційної, службової чи персональної інформації публічним ШІ-системам.

Встановити чіткі заборони щодо використання непублічних даних Інституту в зовнішніх ШІ-платформах.

Використання технологій ШІ у науковій та освітній діяльності Інституту повинно ґрунтуватися на обов'язковому дотриманні принципу "не нашкодь", зберігаючи довіру між науковцями, викладачами та здобувачами вищої освіти на третьому освітньо-науковому рівні.

3.5. Ризики та обмеження використання ШІ

Необхідно чітко розуміти, що інструментами генеративного штучного інтелекту є мовні машини, а не бази даних чи знань. Такі системи працюють на основі мовних моделей, які часто мають недоліки та містять неточності, упередження та обмеження, тому такі системи ШІ можуть створювати текст, який не завжди відповідає дійсності. Крім того, генеративний ШІ, отримавши від користувача некоректне запитання (промт), може генерувати контент з фальсифікаціями.

Дуже важливо досягти розуміння усіх категорій користувачів ШІ, що надмірна залежність від його інструментів для створення письмового вмісту, програмного коду чи аналізу зменшує власну можливість практикувати та розвивати ключові навички науковця, зокрема, вміння правильно формулювати свої думки, критичне мислення, оцінювання, аналізу та генерування ідей подальшого дослідження.

IV. СФЕРИ ЗАСТОСУВАННЯ ТА ЗАВДАННЯ, ДЛЯ ЯКИХ ДОЗВОЛЕНО ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

4.1. Наукова діяльність.

Завдання із застосуванням ШІ:

- оброблення та аналіз великих обсягів даних (Big Data) для подальшого моделювання, виявлення закономірностей, тенденцій та формування нових знань;

- автоматизація дослідницьких процесів, зокрема рутинних завдань, як-от збір даних, пошук літератури та методик експериментів;
- ретроспективний аналіз, зокрема пошук джерел, систематизація та пошук прототипів для винаходів (патентний аналіз);
- підвищення якості публікацій шляхом рецензування, форматування та оформлення бібліографічних посилань, що може забезпечити оптимізацію процесу рецензування;
- комунікація та співпраця шляхом оптимізації командної роботи в міжнародних проєктах, зокрема завдяки ШІ-системам машинного перекладу.

4.2. Освітня діяльність.

Завдання із застосуванням ШІ для здобувачів:

- створення індивідуалізованих програм навчання, які враховують потреби та рівень знань кожного здобувача;
- автоматизація дослідницьких процесів, у яких інструменти ШІ допомагають аналізувати великі обсяги інформації;
- допомога у презентації результатів досліджень, упорядкування доповідей.

Використання ШІ для підтримки створення наукових текстів має сприяти розвитку наукового мислення та вміння визначати та відстоювати авторську ідентичність.

Завдання із застосуванням ШІ для викладачів:

- створення окремих елементів матеріалів лекцій;
- переходу від рутинних до нестандартних аналітичних та інтерактивних завдань для ефективного подання навчального матеріалу та опитування здобувачів впродовж занять за навчальною дисципліною;
- створення більш персоналізованого, ефективного та інклюзивного навчального середовища;
- створення імерсивних освітніх середовищ для полегшення розуміння складних концепцій — інтерактивних віртуальних середовищ для поглиблення вивчення певних навчальних курсів, моделювання та демонстрації експериментів (віртуальне проведення експериментів та лабораторних робіт);
- гейміфікації освітнього процесу — впровадження ігрових технологій, зокрема, для розвитку навичок спілкування, креативності, командної роботи.

Викладачі мають оцінити, наскільки точно та повно здобувачі освіти можуть визначити недоліки контенту, згенерованого ШІ, з точки зору логіки, послідовності, точності і упередженості.

ШІ-системи, які можуть бути використані під час процесів доступу та вступу на навчання, оцінювання результатів, виявлення забороненої поведінки під час тестування, вважаються високоризикованими в освіті.

4.3. Використання ШІ для адміністрування:

- автоматизація роботи з документацією (створення, заповнення та оброблення шаблонів документів, автоматизація документообігу, керування розкладом, взаємодія між підрозділами);
- аналіз даних для ухвалення керувальних рішень (аналіз ефективності роботи підрозділів, моніторинг публікаційної діяльності, впровадження науково-практичних результатів, захисту інтелектуальної власності тощо);
- керування фінансами та ресурсами (планування потреб у ресурсах та бюджету, оптимізація витрат, аналіз ефективності використання майна тощо).

V. ПРАВИЛА ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ШІ

5.1. Правила використання ШІ в науковій діяльності.

5.1.1. Прийнятне використання ШІ: усвідомленість та етичність.

Науковці можуть використовувати ШІ для підвищення ефективності своєї роботи: для огляду літератури, аналізу великих масивів даних, перекладу, тобто розвязанні допоміжних завдань.

Критично важливо перевіряти всю інформацію, генеровану за допомогою ШІ, визнаючи технології ШІ як інструмент, як допоміжний засіб для технічної роботи: оформлення, вирівнювання, структурування, а також для аналізу і критики власного тексту.

5.1.2. Обмежене використання ШІ: обов'язкове декларування із забезпеченням прозорості та фіксованості

Користувачі повинні визнавати та відповідним чином фіксувати факти застосування генеративного ШІ. Науковці та здобувачі вищої освіти у своїй науковій діяльності повинні чітко зазначити, які частини їхніх робіт були створені за допомогою ШІ.

Для забезпечення прозорості рекомендовано надавати декларацію з інформацією про:

- завдання для виконати за допомогою ШІ,
- докладне формулювання запиту (промпту),
- інструмент ШІ (чи системи ШІ), який використано,
- здійснення користувачем перевірки та оброблення результату, одержаного за допомогою ШІ.

Приклад форми подання декларації про використання ШІ:

«Під час підготовки цієї роботи для допоміжних завдань, а саме: генерація структури роботи на етапі планування; перефразування трьох речень у розділі 3.1 для покращення стилістики; для доповнення завдання_____ (*які ще завдання*), було використано інструмент _____ (*наприклад ChatGPT-4 (OpenAI)*). Запит (промпт): _____(*надається формулювання*).

Весь основний текст, аналіз, інтерпретація даних та висновки є результатом моєї власної інтелектуальної праці. Я перевірив(ла) всю інформацію, отриману від ШІ, на точність та достовірність і несу повну відповідальність за зміст цієї роботи.»

5.1.3. Критичне (ризиковане) використання: необхідність власного обґрунтування.

Синтезовані за допомогою ШІ дані потребують обґрунтування, опису методології та перевірки. Саме тому до високоризикових застосувань ШІ належать генерація наукових результатів, автоматична інтерпретація даних та використання у критичних дослідженнях (див розділ 2, пп. 2.9. та 2.10). Неприпустимо використовувати згенеровані результати як факти та автоматичні висновки внаслідок використанням систем ШІ без осмислення та перевірки. Необхідно забезпечити можливість перевірки результатів іншими дослідниками.

5.1.4. Неприпустиме використання.

Вкрай неприпустимо здійснювати фальсифікацію результатів, надавати вигадані дані, запропоновані системами ШІ.

Треба виконувати необхідні вимоги: обов'язковий людський контроль, документування процесу та додаткова перевірка результатів.

5.1.5. Підміна авторства.

Оскільки авторство передбачає відповідальність за результат дослідження та інтелектуальний внесок, ШІ не є співавтором і не може бути вказаний як співавтор наукової публікації. Використання ШІ має бути задекларовано.

5.2. Правила використання ШІ для викладачів.

5.2.1. Викладачу рекомендовано розробляти нові типи завдань, що розвивають навички вищого порядку та роблять використання ШІ технічною частиною освітнього процесу.

5.2.2. Оцінювання робіт в епоху ШІ повинно враховувати оцінювання не тільки кінцевого текстового продукту, а також забезпечувати оцінювання процесу його створення та розуміння здобувачем матеріалу.

5.2.3. Надавати перевагу формам контролю, які важко автоматизувати: усні сесії запитань-відповідей, презентації та доповіді; дискусії в аудиторії та розв'язання практичних кейсів у реальному часі; індивідуальні співбесіди за матеріалами поданої роботи.

5.3. Правила використання ШІ для наукового керівника.

Науковий керівник здобувача:

- контролює використання ШІ в дослідженні здобувача за його індивідуальним планом;
- оцінює валідність результатів та контролює правильне використання методики дослідження;
- сприяє формуванню нового науковця за принципами етики та забезпечує дотримання принципів академічної доброчесності
- несе часткову відповідальність за якість роботи здобувача.

5.4. Правила використання ШІ для здобувачів в освітньо-науковій діяльності.

5.4.1. Дозволене використання ШІ (як допоміжного інструменту)

Інститут заохочує відповідальне використання ШІ здобувачами для покращення та оптимізації процесу навчання за умови, що заключний продукт є результатом власної інтелектуальної праці здобувача.

Завдання, для виконання яких дозволено використання ШІ:

- створення кількох варіантів структури або плану роботи для подальшого власного вибору та опрацювання;
- допомога в дослідженнях, зокрема аналіз великих наукових статей для пришвидшення у визначенні їхньої суті, що однозначно не замінює необхідності самостійного прочитання та критичного аналізу ключових джерел, а також пошук релевантної літератури або джерел з обов'язковою подальшою перевіркою їхньої наявності та відповідності, оскільки ШІ може вигадувати джерела;
- покращення власного тексту шляхом перевірки граматики, орфографії та пунктуації, можливого перефразування власних складних речень для покращення ясності та стилю та переклад фрагментів тексту з іноземних джерел з обов'язковим подальшим редагуванням, оскільки автоматичний переклад часто буває неточним.

Під час виконання цих завдань здобувач є ініціатором ідей, «головним редактором» та експертом, який контролює, перевіряє та несе відповідальність за результат.

5.4.2. Заборонене використання ШІ як порушення академічної доброчесності.

Дії, які є суворо забороненими і розглядаються як грубе порушення принципів академічної доброчесності:

- пряме копіювання (плагіат), а саме подання тексту, повністю або значною мірою генерованого ШІ, як власної, оригінальної роботи;
- використання під час контрольних заходів (іспитів, заліків);
- використання ШІ для створення фальшивих даних, посилання на не наявні публікації чи цитати , а також надання неправильних результатів досліджень;
- залучення технологій ШІ як основного аналітичного чи творчого виконання завдання замість самостійного аналізу та дослідження з поданням одержаного текст у за використання ШІ як результат власного аналізу;
- використання ШІ для написання рецензій, відповідей на форумах, виконання групових завдань від імені здобувача.

5.5. Вимоги до декларування та цитування

Прозорість є ключовим принципом відповідального використання ШІ, що зумовлює обов'язкове декларування. Науковець чи здобувач вищої освіти є зобов'язаними декларувати факт використання технологій генеративного ШІ у текстах всіх праць, зокрема у кваліфікаційних роботах, наукових публікаціях тощо).

Виняток: декларуванню не підлягає використання інструментів ШІ для базових завдань, як-от перевірка орфографії чи граматики за допомогою вбудованих редакторів (наприклад, в MS Word).

Декларація, зміст якої зазначено у п. 5.1.2, має бути розміщена у вступі до роботи, розділі щодо методичного забезпечення або в окремому параграфі «Декларація про використання ШІ» в кінці роботи (перед списком літератури).

VI. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ТА НАСЛІДКИ ПОРУШЕННЯ

6.1. Реалізація Політики використання ШІ здійснюється науковими співробітниками, викладачами, науковими керівниками та здобувачами Інституту. Відповідальність за забезпечення актуальності Політики покладається на Комісію з питань етики та академічної доброчесності Інституту (далі – Комісія).

6.2. Підозра у неетичному використанні ШІ не є доказом вини. Сучасні інструменти для детекції ШІ-згенерованого тексту є ненадійними і не можуть бути єдиною підставою для звинувачення, тому принциповим є правило: ШІ-детектор не може бути єдиним доказом порушення, а є сигналом для перевірки.

6.3. Недоброчесне використання ШІ, що суперечить положенням цієї Політики, класифікується як порушення академічної доброчесності. Залежно від обставин, воно прирівнюється до таких академічних проступків, як плагіат, фабрикація, фальсифікація або обман.

6.4. Процедура фіксації та розгляду порушення

6.4.1. Ініціювання розгляду

У разі виникнення обґрунтованої підозри (наприклад, текст не відповідає рівню знань здобувача, містить стилістичні чи фактичні аномалії), науковий/науково-педагогічний працівник (викладач, науковий керівник, експерт та інший) має право провести усну співбесіду зі здобувачем. Мета співбесіди - перевірити, чи здобувач орієнтується в матеріалі, чи може пояснити логіку викладу, навести приклади та відповісти на запитання по суті роботи.

У разі виявлення ознак порушення цієї Політики науковий працівник, ініціює процедуру розгляду. Науковий працівник зобов'язаний задокументувати таке порушення, підготувавши та надавши заяву до Комісії з викладенням суті підозр та наведенням доказів (наприклад, результати співбесіди, аналіз тексту роботи).

6.4.2. У разі надходження заяви щодо порушення вимог Політики використання технологій ШІ чи апеляції щодо результатів аналізу текстів за допомогою антиплагіатної системи StrikePlagiarism, Комісія створює групу з 3-х своїх членів, яка здійснює аналіз отриманої заяви.

За результатами перевірки отриманої заяви та наданих матеріалів група надає висновок про відсутність чи наявність та рівень порушення Політики використання технологій ШІ, який надається для ознайомлення відповідачу щодо розглянутої заяви. Відповідач може надати апеляцію до Комісії з обґрунтуванням впродовж 2-х робочих днів після одержання висновку призначеної групи.

Висновок визначеної групою та апеляція (за наявністю) обговорюються та затверджуються на засіданні Комісії.

6.5. Рішення про застосування конкретної санкції приймається з урахуванням тяжкості порушення, наявності наміру, повторюваності проступку та інших обставин справи.

За визначеними порушеннями Політики використання ШІ можуть бути застосовані такі заходи впливу.

6.6. Для здобувачів вищої освіти

6.6.1. За незначне порушення (наприклад, відсутність декларації при дозволеному використанні):

- усне попередження;

- зниження оцінки за відповідну роботу.

6.6.2. За суттєве порушення (наприклад, частковий плагіат з використанням ШІ):

- анулювання результату оцінювання (оцінка «незараховано» або «0» балів) з правом перездачі;

- вимога повторного виконання завдання (написання нової роботи на іншу тему).

6.6.3. За грубе або повторне порушення (наприклад, повне копіювання роботи, використання ШІ на іспиті):

- незарахування навчальної дисципліни з вимогою її повторного вивчення;

- подання до Комісії з питань академічної доброчесності заяви щодо розгляду питання про відрахування з Інституту.

6.7. Для науково-педагогічних та наукових працівників

Порушення цієї Політики (наприклад, плагіат з використанням ШІ у наукових чи навчально-методичних публікаціях) розглядається як порушення трудової дисципліни та академічної доброчесності.

До таких осіб може бути застосовано санкції відповідно до Кодексу законів про працю України, Закону України «Про освіту», Закон України «Про академічну доброчесність» (№ 4742-IX 18.12.2025 р.) та внутрішніх нормативних документів Інституту, включаючи зауваження, догану, позбавлення премій, а у випадках грубих порушень - розгляд питання про звільнення з посади.

VI. МОНІТОРИНГ ТА ПЕРЕГЛЯД ПОЛІТИКИ

7.1. Забезпечення актуальності та перегляд Політики покладається на Комісію з питань етики та академічної доброчесності Інституту, яка здійснює моніторинг появи проривних технологій ШІ, що суттєво змінюють освітній ландшафт, та за результатами аналізу практики застосування цієї Політики.

7.2. Процес перегляду охоплює:

- аналіз результатів обговорення випадків порушення Політики використання технологій ШІ зі здобувачами, науковими та науково-педагогічними працівниками;

- вивчення прецедентів та спірних ситуацій, які було розглянуто Комісією з питань етики та академічної доброчесності;

- аналіз нових можливостей та ризиків, пов'язаних з розвитком ШІ;

- моніторинг нормативних документів ЄС, України та міжнародних організацій, які визначають принципи та вимоги щодо використання систем ШІ, оновлених політик провідних українських і світових університетів та наукових установ про використання ШІ.

7.3. За результатами перегляду Комісія з питань етики та академічної доброчесності Інституту готує пропозиції щодо внесення змін та доповнень до Політики.

Проєкт змін розглядається та узгоджується Науково-методичною радою та Радою молодих вчених Інституту, зміни до Політики затверджуються Вченою радою Інституту та вводяться в дію наказом директора Інституту.